

Monrads Udkast til Grundloven.

Af

P. Munch.

A. D. Jørgensen har i „Danmarks Riges Historie“ (Bd. VI. S. 426) omtalt Monrads første Udkast til Grundloven og kortelig angivet de Hovedpunkter, paa hvilke dette afviger fra det Udkast, som i Oktober 1848 blev forelagt den grundlovgivende Rigsforsamling. Han siger om det, at deri „genkender man Junigrundlovens Træk, kun endnu mere ungdommelige og sorgløse, endnu dristigere end hos den fuldbaarne Lov“, og en nærmere Undersøgelse af de Paragrafer, i hvilke Monrad i Sommeren 1848 fæstnede sine Anskuelser om Danmarks kommende Forfatning, viser da ogsaa, at hans Tanker har været saa dristige, at selv Martsministeriet kun vovede at føre dem frem i betydelig afdæmpet Skikkelse.

Monrads Udkast findes i Rigsarkivet blandt A. F. Kriegers Papirer. A. D. Jørgensen betegner det i en Paaskrift paa Omslaget som „Monrads første (egenhændige) udkast til grundloven (Materiale til en forfatning) (med senere forandringer)“, og han oplyser, at det er givet ham i 1883 af Krieger; denne har da antagelig faaet det af Monrad, fra hvem han har indhentet talrige Oplysninger om betydningsfulde Begivenheder. Udkastet bærer Titlen „Materiale til en Forfatning“. Det er skrevet

paa 11 Foliosider, saaledes at kun den halve Side er beskrevet, medens der paa den anden halve Side er tilføjet Bemærkninger, Rettelser og nye Forslag, for ikke at tale om adskillige Tegninger af ganske tilfældig Karakter, der antagelig er blevet til, naar Monrad overvejede et eller andet Udtryk eller drøftede Forslagene med sine Kolleger. Ændringerne er talrige; nogle af dem er øjensynlig foretagne under selve Nedskrivningen, andre ved den senere Gennemgang; nogle Rettelser er sket med Blyant paa saadan Vis, at det maa antages, at de er foretagne under Forhandlingerne med de andre Ministre. De Oplysninger, som i Øjeblikket er tilgængelige, tillader ikke at give nærmere Besked om de Forhandlinger, der har ført til Ændringerne. Monrads Udkast har formentlig dannet Grundlaget under den første Drøftelse i Statsraadet, medens man efter denne Forhandling i et nyt Udkast har samlet de Hovedpunkter, man siden gik ud fra under den nærmere Udformning af Forslaget.

Der findes, saa vidt mig bekendt, ikke nogen Meddelelse om, hvilket Grundlag Monrad har benyttet, da han formede de 79 Paragrafer, som hans Udkast indeholder. Han havde i den nærmeste Tid før 1848 arbejdet ikke lidet med Forfatningsspørgsmaal, og det er en Selvfølge, at adskillige af de daværende Forfatninger har været ham bekendte. I Foraaret 1848 udgav E. Vedel og D. Brandis et „Udvalg af forskjellige constitutionelle Forfatninger udgivet til Benyttelse ved Discussioner i Forfatningsspørgsmaalet“, indeholdende en Redegørelse for den engelske Forfatning, Oversættelse af Menneskerettighedernes Erklæring fra 1789, den franske Forfatning af 1830 og Grundlovene for Holland, Belgien, Würtemberg, Sachsen, Sverige og Norge. Det er sandsynligt,

at Monrad har haft denne ved Haanden under sit Arbejde. Adskillige af hans Forslag svarer ret nøje til de belgiske Regler, og enkelte af dem er formet ordret saaledes, som de belgiske Paragrafer er gengivne i den danske Oversættelse; et og andet synes ogsaa hentet fra Frankrig eller Norge. Men dette hindrer ikke, at Monrads Udkast har et i usædvanlig Grad selvstændigt Præg. Hele Opbygningen af Forfatningen er hans egen, de afgørende Regler om Rigsdagens Sammensætning er uden noget Forbillede, og han har medtaget en Række Forslag knyttet til danske Forhold, der ikke har Sidestykke i de andre Grundlove.

Monrad begynder med nogle indledende §er af almen Karakter. „Regjeringsformen i den danske Stat er indskrænket og arvelig monarkisk“, siger den første af disse; de 5 sidste Ord er nøjagtig som i den norske Grundlov; denne § optoges i lidt ændret Form i Regjeringsudkastet. Ogsaa Bestemmelserne om Folkekirken er omtrent som i R. U. Derimod er der nogen Afvigelse med Hensyn til mulige Ændringer af Kongelovens Arvefølge; Monrad har i en Blyantstilføjelse foreslaaet, at denne kun skal kunne ændres ved Lov, der vedtages efter Reglerne for Forfatningsændring, men det endte med, at man i Stedet krævede $\frac{3}{4}$ af de afgivne Stemmer i den forenede Rigsdag.

Som andet Afsnit følger i §erne 3—6 Reglerne om den „lovgivende, udøvende og dømmende“ Myndighed, omtrent som de siden forelagdes. Monrad har først begyndt med Bogstaverne „ud“, men han har straks standset, har streget de to Bogstaver over og har sat den lovgivende Magt i Spidsen som Udgangspunkt for det hele. Som Indehaver af den udøvende Magt har Monrad ved Siden af „Kongen“ nævnt „de ansvarlige

Ministre“, men disse Ord er sat i Parantes, og de kom ikke med i R. U.

Tredje Afsnit indeholder Regler baade om Kongens Myndighed og om Ministrenes Stilling. Overfor Kongemagten er Monrad adskillig mere paa Vagt, end hans Kolleger har fundet det fornødent. Den fra Belgien hentede Regel, at Kongen kun med Rigsdagens Samtykke kan være Overhoved i en anden Stat, har han ønsket at skærpe ved Tilføjelsen „behandles som en Forandring i Forfatningen“, men denne er ikke optaget i R. U.; derimod har man i dette fundet det fornødent at gøre en Undtagelse for Holsten og Lauenborg.

Bestemmelsen om Ministrenes Medunderskrift formede Monrad, — med lignende Skarphed som den belgiske Forfatning, — i Ordene: „Kongens Underskrift under Lovene og de udøvende Beslutninger har ingen Gyldighed, med mindre den tillige („tillige“ overstreget) er ledsaget af en Ministers Underskrift. Den Minister, der har underskrevet, har Ansaret“. Den første Sætning maa imidlertid være faldet hans Kolleger for Brystet, thi han har i Randen skrevet med Blyant „ønskes udtrykt mildt“, og han har ved Overstregninger og Tilføjelser gjort to Tilløb til en saadan mildere Form uden dog at kunne finde den. I R. U. var den fundet: „Kongens Underskrift under de Lovgivningen og Regjeringen vedkommende Beslutninger giver disse Gyldighed, naar den er ledsaget af en Ministers Underskrift“. Monrad brugte dernæst Vendingen „Kongen udnævner og afskediger Ministrene“, hvilket i R. U. fik den mere monarkisk klingende Form „sine Ministre“, det samme Udtryk, der anvendtes i Oversættelsen af den belgiske Grundlov.

Overfor Kongens Indflydelse paa Lovgivningen har

Monrad været særdeles forsigtig. Som § 15a foreslog han at indsætte: „Kongen kan ikke give provisoriske Love“. Hans Kolleger har imidlertid fundet dette betænkeligt, og disse Ord er overstregede med Blyant. I R.U. findes intet herom, men Rigsforsamlingens Grundlovsudvalg rejste Spørgsmaalet paa helt anden Vis, idet det stillede Forslag om som § 28b at indsætte de Regler om foreløbige Love, der optoges i Junigrundloven som § 30, og som uændret gik over i vor nuværende Grundlov som § 25. Grundlovsudvalgets Protokol viser, at der indenfor Udvalget har hersket nogen Tvivl om denne Paragraf; 9 har stemt for den, 3 imod, medens 2 har undladt at stemme; i Betænkningen sagde man, at det maatte anses for rigtigt udtrykkelig at anerkende Kongens Ret til at udstede foreløbige Love men samtidig at fastsætte Betingelserne derfor, og det udtaltes tillige, at en saadan Lov maatte bortfalde, hvis den ikke vedtoges af den følgende Rigsdag. I selve Rigsforsamlingen blev der kun ringe Debat om Paragrafen. Ørsted sagde om den, at der var „Adskilligt, der taler for og imod“, men han billigede dog Forslaget; Tscherning fandt Paragrafen unødvendig, da Indholdet var selvfølgelig, medens Winther mente, at man ved en saadan Regel vilde „bortgive en Deel af Folkets lovgivende Magt“. Winther foreslog derfor ved anden Behandling, at Paragrafen skulde udgaa, hvortil Tscherning sluttede sig udfra sin særlige Betragtning. Krieger hævdede derimod som Ordfører, at Kongens Ret til at udstede saadanne Love ikke var selvfølgelig; det var derfor nødvendigt at give Regler for den; men han føjede til, at det kun vilde være i ganske sjældne Undtagelsestilfælde, Regeringen saaledes

kom til at lovgive uden Rigsdagen. Den hele Diskussion indskrænkede sig til korte Bemærkninger, der ikke synes at have vakt megen Interesse, og Paragrafen vedtoges med 127 Stemmer mod 2.

I Tilslutning til belgiske Regler har Monrad til yderligere Sikkerhed mod Kongemagten tilføjet „Loves autentiske Fortolkning sker ved Lov,“ og „Kongen kan ikke suspendere nogen Lov eller fritage nogen fra Lovens Efterlevelse,“ men intet deraf optoges i R. U. De øvrige Restemmelser om Kongens Myndighed er nogenlunde ens i Monrads Forslag og i R. U., og de fleste af dem havde Sidestykke i Belgien; af Interesse er det, at Monrad satte den Tid, Rigsdagen havde Ret til at blive sammen, til 2 Maaneder, medens den i Belgien kun var sat til 40 Dage.

Monrad foreslog, efter belgisk Forbillede, at Kongens Civilliste skulde bestemmes ved Lov for hans Rege-ringstid, men han har dertil føjet nogle Appanageregler. I R. U. undtog man Frederik VII fra denne Regel, idet man tilføjede, at for hans Vedkommende vilde en „allerhøjeste Bestemmelse“ om Civillisten blive meddelt Rigsforsamlingen. Monrads Forslag om Tronfølgerens Edsaflæggelse, om Regentskab, Formynderskab og Kongevalg er med nogle mindre betydningsfulde Afvigelser saaledes, som R. U.'s blev. Særegen er dog et med Blyant overstreget Forslag, der gaar ud paa, at hvis Kongen dør uden Arving, skal Kamrene først vælge et Regentskab paa mindst 3 Personer, og derpaa skal der være Nyvalg til begge Kamre, før Kongevalget finder Sted.

Efter Paragraferne om Kongen følger nogle §er om Ministrenes Stilling. Monrad fastsætter her, at der skal være 7 Ministre: Indenrigs-, Udenrigs-, Justits-, Finans-Krigs-, Marine-, samt Kirke- og Undervisningsministeren,

men at der desuden kan være en eller flere Ministre uden Portefeuille. Dette har man aabenbart anset for upraktisk at gøre til Grundlovsbestemmelse, og i R. U. staar kun, at Kongen fordeler Forretningerne mellem Ministrene. Monrad havde derimod foreslaaet, at den nærmere Ordning af Ministerraadet og Ministerierne skulde ske ved Lov, der skulde forelægges den første Rigsforsamling. Han bruger Udtrykket „Ministerraadet“, medens R. U. siger „Statsraadet“; derimod fulgtes hans Forslag om, at Forsædet i Statsraadet skulde føres af Premierministeren; den nuværende Grundlovs Regler om Kongens Ledelse af Statsraadet og om Ministerraadet som en Undtagelse stammer fra Fællesforfatningerne, ikke fra Junigrundloven.

Det følgende Afsnit, der handler om Rigsdagen, betegnes ogsaa som det tredje. Gennem Forhandlingerne om Valgene til Rigsforsamlingen havde Monrad allerede faaet fastslaaet, at den almindelige Valgret maatte være Grundlaget. Han foreslog nu, at den skulde anvendes ved Valgene til begge Kamre. I et Brev til Krieger af 12. Juni 1847 havde han angivet sin Opfattelse med Ordene „Der- som De vil have to Kamre, saa maa det første Kammer være afhængigt af det andet, eller in subsidium af Kongen, ikke selvstændigt. Under alle Omstændigheder maa det kunne knækkes“, og i god Overensstemmelse hermed var de Forslag, han nu stillede. Hovedreglen indeholdes i § 32, der siger: „Der skal være to Kamre, der begge fremgaae ved umiddelbart Valg af Folket“, og § 33, hvor det hedder: „Om Valgret og Valgbarhed, der er eens for begge Kamre, gjælde de samme Betingelser, som ere vedtagne for Forfatnings-Forsamling“. Det har selvfølgelig ikke været Meningen, at man i selve Forfatningen

skulde nøjes med denne Henvisning, og i R. U. er da ogsaa optaget Valgretsreglerne fra Valgloven til Rigsforsamlingen.

Monrad bruger Udtrykket „Kamrene“ lige som i Frankrig og Belgien, men siger første og andet Kammer i Stedet for at benytte de franske og belgiske Betegnelser. I R. U. foretrak man Ordene Rigsdag, Folketing og Landsting.

Han foreslog, at Medlemstallet i andet Kammer skulde være det samme som de folkevalgtes Tal i Rigsforsamlingen + Repræsentanter for Island og Færøerne, medens første Kammer skulde have $\frac{1}{3}$ af andet Kammers Medlemstal. Tallet skulde ved Lov ændres hvert 10. (eller 12.) Aar i Forhold til Folkemængden. I R. U. optog man Valglovens Regler om 1 Repræsentant for hver 12,000 Indbyggere, men ikke Reglen om Ændring hvert 10. eller 12. Aar. Man bevarede det Forhold, at Landstingets Medlemsantal kun skulde være $\frac{1}{3}$ af Folketingets, skønt det belgiske Senat var halvt saa talrigt som Repræsentanternes Kammer.

Medens andet Kammer saaledes skulde vælges i Enmandskredse, foreslog Monrad for første Kammer Valg amtsvis, idet København skulde danne en Kreds for sig. Nogle Randbemærkninger viser, at han i Stedet for Amt har tænkt sig den Mulighed at sætte „Distrikt“ eller „Landsdeel,“ og som Eksempler er nævnt Sjælland, Fyen, Lolland-Falster, Møen, Bornholm, men disse Tanker er atter opgivne. Valget til første Kammer skulde foregaa saaledes, at Vælgerne ude i Kommunerne hver skulde stemme paa det Antal, der skulde vælges i Amtet; fik ikke det fornødne Antal absolut Flertal, skulde der være Omvalg mellem dobbelt saamange, som man endnu

skulde have valgt. Til Valgbarhed til første Kammer krævedes Bopæl i Amtet og 40 Aars Alder. Valgene til andet Kammer skulde være paa 4 Aar, til første paa 8. Det er de samme Perioder som i Belgien, men dér afgik i begge Kamre Halvdelen henholdsvis hvert andet og hvert fjerde Aar, medens efter Forslaget kun første Kammer skulde fornyes paa denne Maade. Medlemmerne af andet Kammer skulde have 3 Rbd. i Diæter om Dagen.

Forskellen mellem de to Kamre søgtes da kun i den højere Valgbarhedsalder, de større Kredse, den længere Valgperiode, Diætløsheden for første Kammer og Bopælskravet. De 4 første af disse Adskillelеспunkter mellem de to Kamre fandtes ogsaa i Belgien, derimod ikke Bopælskravet. Ogsaa i Belgien var Valgretsbetingelserne ens for de to Kamre, men der var rigtignok den afgørende Forskel fra Monrads Forslag, at der i Belgien fandtes en høj Census til begge Kamre. Og desuden krævedes i Belgien til Valgbarhed til Senatet en direkte Skat, der som Regel skulde være 1000 Gylden. Monrad var her gaaet sine egne Veje, langt til Venstre for den belgiske Forfatning, og Ministeriet fulgte ham paa dette Omraade i alt væsentligt. Han havde, som i Belgien, medtaget en Bestemmelse om, at Rigsdagsmænd, der udnævntes til et Embede, skulde underkaste sig Genvalg, men denne Regel optog R. U. ikke.

Bestemmelserne om Finanslov og Skattebevilling er formede saaledes, at de saa stærkt som mulig hævder Rigsdagens og navnlig andet Kammers Magt. Den betydningsfulde Regel, at Finansloven først skal forelægges i andet Kammer, er tilføjet i Randen, men dertil er føjet: „det første Kammer kan kun forkaste eller antage Budgettet“. Denne sidste Sætning er dog forsynet med et ?,

og den er ikke optaget i R. U. Med megen Skarphed hed det hos Monrad: „Enhver Skattelov har saaledes kun Gyldighed for eet Aar, med mindre anderledes udtrykkelig bestemmes. — Budgettets Udgiftsbestemmelser ere bindende for Regjeringen og kunne ei overskrides uden Ansvar. — Intet Staten bindende Laan kan gjøres uden ved Lov. — Statens Aktiver kunne ikke bebyrdes eller afhændes uden ved Lov. — Gager, Pensioner og Vartpenge blive at bestemme ved en Lov, der forelægges den første Rigsforsamling.“ De to sidste Bestemmelser er overstreget med Blyant, og den sidste findes ikke i R. U., hvorimod de andre i noget ændret Skikkelse gik over i dette. Dette medtog tillige et Forslag af Monrad om, at det ved Kommunalloven skulde bestemmes, hvorledes man skulde ordne de kommunale Afgifter, der dog aldrig kunde paalægges ene af Regeringen.

De øvrige Forslag om Rigsdagens Virksomhed var nogenlunde, som de blev i R. U. Ejendommeligt er det dog, at Monrad havde foreslaaet at udstrække Sikringen mod Fængsling til at gælde 14 Dage før og efter Samlingen; den norske Forfatning sagde her tilsvarende, at Forbudet gjaldt under Rejsen til og fra Stortinget; de andre Ministre har imidlertid ikke fundet en saadan Regel fornøden i Danmark. I R. U. optoges to Paragrafer, som ikke findes hos Monrad. Den ene erklærer Rigsdagen for ukrænkelig og stempler Angreb paa den som Højforræderi, den anden siger, at Rigsdagsmændene kun er bundne ved deres Overbevisning og ikke ved nogen Forskrift fra Vælgerne.

Det følgende Afsnit, der betegnes som det fjerde, og som omfatter §'erne 53—63, gælder Retsplejen. Monrad foreslaar, at den dømmende Myndighed skal adskilles fra den udøvende, at Dommere kun skal kunne afsættes ved

Dom eller Lov og kun forflyttes med deres Samtykke, at ingen, der er over 65 Aar, maa være Dommer (rettet med Blyant til 70) samt, at en Lov om Oprettelse af Edsvorneretter og om Domstolenes Ordning skal forelægges den første Rigsforsamling. R. U. optog kun Bestemmelsen om Dommernes Uafsættelighed og Forflyttelse og tilføjede, at de kunde afskediges, naar de var 70 Aar, dog uden Tab af Indtægter. I Rigsforsamlingen genoptoges imidlertid Forslagene om Adskillelse af den dømmende og den udøvende Myndighed og om Nævninge, ligesom man tillod Afskedigelsen af Dommere, naar de var 65 Aar. Dertil føjedes desuden Løfteparagrafen om Offentlighed og Mundtlighed.

Til Reglerne om de almindelige Domstole føjes 3 Paragrafer om Rigsretten, der er formede omtrent som i R. U.; dog synes det, at Monrad først har tænkt sig Rigsretten valgt for hvert givet Tilfælde, men derpaa har forandret det til Valg for 4 Aar; han har villet give andet Kammer Retten til paa Regeringens Forslag at anklage andre end Ministre for statsfarlige Forbrydelser; det er i R. U. ændret til, at Kongen kan tiltale dem med Folketingets Samtykke.

De følgende 5 Paragrafer gaar, — i Tilslutning til belgiske og franske Regler, — ud paa at sikre Borgerne overfor Embedsmænd og Dommere, men de er af usædvanlig skarp Karakter; det siges saaledes her, at en Arrestforvarer, der lader nogen være fængslet over 24 Timer uden at have en Dommers Kendelse derfor, skal fradømmes sit Embede og idømmes anden Straf oven i Købet. I R. U. indskrænkedes det hele til en Paragraf, der kræver Dommerkendelse inden 24 Timer efter Anholdelsen og giver Regler om Varetægtsfængsel.

Næste Afsnit, der kaldes det femte, gælder Borgernes

Rettigheder og Friheder. Monrad foreslog her i Overensstemmelse med en norsk Grundlovsbestemmelse, at ingen Lov kunde have tilbagevirkende Kraft, og tilføjede, at autentisk Lovfortolkning ikke kunde ske, men begge disse Forslag bortfaldt. Ogsaa en Paragraf om Husundersøgelse udelodes af R. U., men denne optoges af Rigsforsamlingen, der tilføjede Bestemmelsen om Brevhemmeligheden. Den sædvanlige Regel om Ejendomsretten, der gaar helt tilbage til Menneskerettighedernes Erklæring, fandtes ogsaa i Monrads Forslag.

Monrad stillede dernæst det Forslag, at der i første Rigsforsamling skulde forelægges en Lov, hvorved lov-mæssige Indskrænkninger i Retten til ved Arbejde at skaffe sig og sine Underhold ophævedes; Ordene om første Samling er dog overstregede, og R. U. sagde forsigtigere, at saadanne Indskrænkninger, der ikke var begrundede ved Hensynet til det almene Vel, skulde hæves ved Lov. Helt særegen for Danmark var de følgende 4 Paragrafer. Monrad foreslog i disse, at der for første Rigsforsamling skulde forelægges en Lov, hvorefter enhver paa Jorden hvilende privat Afgift og al Tiende skulde kunne kræves afløst mod fuld Erstatning, at Hoveri eller Pligtarbejde ikke skulde kunne betinges som Vederlag for Overladelse af Jord eller Hus til Brug eller Eje, at der skulde forelægges første Rigsforsamling en Lov om, hvorledes bestaaende Hoveri og Pligtarbejde kunde afskaffes efter Ønske af en af Parterne mod en Penge- eller Kornafgift, at al fæstepligtig Jord, som blev fæsteledig, inden to Aar derefter skulde gaa over til Selveje, og at der i første Rigsforsamling skulde forelægges en Lov om, hvorledes Fæstere mod Erstatning skulde kunne fordre deres Ejendom som Selveje. Monrad havde i sin Præstetid med Iver studeret dansk Landboret, lige-

som han havde modtaget stærke personlige Indtryk af de ublide Vilkaar, hvorunder den fattige Befolkning levede paa Landet, og det har aabenbart ligget ham stærkt paa Sinde gennem disse Grundlovsparagrafer at sikre en gennemgribende Landbolovgivning; men han er her stødt paa afgjort Modstand fra nogle af sine Kolleger, og ingen af disse Bestemmelser er optaget i R. U.

Lige saa dristig var Monrad overfor Lehn og Stamhuse. Han foreslog her: „Intet Lehn, Stamhuus eller Fideicommisgods kan oprettes for Fremtiden. Ethvert Lehn, Stamhuus eller Fideicommisgods kan med alle Berettigedes Samtykke overgaa til fri Selveiendom. Ingen, der ei nu er født, kan have Arveret til noget Lehn, Stamhuus eller Fideicommisgods uden efter Landets almindelige Arvelov“, hvortil i Randen føjedes nogle Bemærkninger om den nærmeste ArvingsStilling overfor andre arveberettigede. R. U. sagde forsigtigere: „Intet Lehn, Stamhuus eller Fideicommisgods kan for Fremtiden oprettes; de nu bestaaende kunne med alle Berettigedes Samtykke overgaa til fri Eiendom“.

De følgende Paragrafer fastslaar de forskellige „Friheder“: Presse-, Forenings- og Forsamlingsfrihed. Lignende Regler fandtes i den belgiske Grundlov, og disse Bestemmelser optoges da ogsaa, omtrent som Monrad foreslog dem, i R. U.; i dette udelodes dog det foreslaaede Forbud mod Censur, men dette indsattes igen af Rigsforsamlingen. I R. U. tilføjedes Opløbsparagrafen, der ikke findes hos Monrad.

I §'erne 74—76 fastslaas Religionsfriheden. Monrad foreslog, at de, der ikke ønskede at svare Bidrag til Folkekirken eller nogen anden Gudsdyrkelse i Landet, skulde betale til Kommunens Skolevæsen; men R. U. indsnævrede

denne Regel ved at sætte „et andet anerkendt kirkeligt Samfund“ i Stedet for „nogen Gudsdyrkelse“, og omtrent saaledes gik Reglen over i Grundloven. Monrad foreslog, og R. U. optog, at Borgerne skulde have Ret til at forene sig i Samfund for at dyrke Gud „paa den Maade, dem bedst tykkes“, naar de intet foretog stridende mod Sædeligheden eller den offentlige Orden; Monrad havde tilføjet, at Regeringen vel kunde suspendere et religiøst Samfund, men at det da maatte anlægge Sag, men denne Bestemmelse medtoges ikke.

Dernæst lovedes der kommunalt Selvstyre under Statens Tilsyn; Monrad havde først tilføjet: „en ny Communallov vil blive forelagt den første Rigsforsamling“, men disse Ord er atter udstregede. Mod Adel, Titler og Ordener vendte Monrad sig med megen Skarphed: „Adel, Rang og civile Ordener ere afskaffede og kunne ei indføres. De, der nu ere benaadede med Rang og Ordener, ere berettigede til at beholde dem. De nu fødte af Adelen vedblive at anses for adelige og føre den Titel, som tilkommer dem; men („men“ overstreget) enhver til Adel og Rang i Lovgivningen knyttet Forret af hvilken som helst Art er afskaffet. Al Titelrang er afskaffet. (Dette Punktum er overstreget). Titler og dermed forbunden Rang kan i Fremtiden ei gives“. I Randen er her gjort nogle Bemærkninger om Kollegernes Stilling, men det er kun korte, lidet klare Antydninger. De synes at angive, at Lehmann og Monrad særlig har bekæmpet Embedsrangen. I R. U. indskrænkedes det hele til Sætningen „Enhver i Lovgivningen til Adel, Titel og Rang knyttet Forret er afskaffet“.

§ 79, der betegnes som sjette Afsnit, indeholder Reglerne om Forfatningsændringer. De gaar ud paa, at saa-

danne maa vedtages i to ordinære paa hinanden følgende Samlinger; derpaa skal, hvis Kongen bifalder Forslagene, Tingene opløses, og hvis de nyvalgte Kamre da atter vedtager Ændringen, og Kongen billiger den, træder den i Kraft. Disse Regler, der i lidt anden Form optoges i R. U., afviger meget fra de tilsvarende belgiske Regler.

Under Udkastet har Monrad endelig henkastet et Par Forslag. Det ene siger, at ingen kan have Del i den udøvende Myndighed som Følge af Stand, Arveret eller Ejendom, det andet at de til Kirke- og Undervisningsvæsenet henlagte Indtægter kun kan anvendes dertil, og at de offentlige Stifters Midler skal anvendes efter de for hver Stiftelse gældende Regler. Men disse Forslag er atter overstregede.

Medens Monrads Forslag saaledes paa mange Punkter beklippedes af hans Kolleger, var det ikke meget, der føjedes til. Det væsentligste deraf var: at ingen kunde blive Embedsmand uden at have Indfødsret, at der skulde Lov til Meddelelse af Indfødsret, at Rigsdagsmændene skulde aflægge Ed paa Grundloven, at Rigsdagen skulde være ukrænkelig, at dens Medlemmer kun skulde være bundne ved deres Overbevisning, ikke ved Paabud af Vælgerne, at det offentlige skulde yde trængende Hjælp, og skaffe gratis Skole for Børn, hvis Forældre ikke kunde sørge for deres Skolegang, samt at Mængden i Tilfælde af Opløb tre Gange skulde opfordres til at adskilles, før den angrebes. Der er Grund til at tro, at disse Tilføjelser væsentlig skyldes O. Lehmann, der næst Monrad var Initiativets og Ideernes Mand under Martsministeriets Forhandlinger om den nye Tids Lovgivning.

Sammenligner man Monrads Udkast med det Forslag, Regeringen forelagde Rigsforsamlingen, vil det da

ses, at Monrad i alt væsentligst har præget dette. Baade Rigsdagens Sammensætning og dens Myndighed er i Udkastet omtrent, som Monrad havde foreslaaet. Men i mange Enkeltheder er Monrads Forslag afdæmpede. Han har i høj Grad lagt Vægt paa at sikre Folkerepresentationen mod Overgreb af Kongemagten og at beskytte Borgerne mod Embedsmændenes Vilkaarlighed; i begge Henseender har Statsraadet fundet hans Iver overdreven, og man har navnlig anset det for nødvendigt at anvende høfligere Udtryk overfor Kongen, end Monrad havde fundet det naturligt. Men Monrad har ikke blot villet skabe Forfatningsregler, der ordnede selve Styrelsen af Staten. Han har tillige villet ophøje en Række af Liberalismens bærende Ideer til Grundlovsbud og sikre deres Gennemførelse ved Lov i en nær Fremtid i de Tilfælde, hvor de ikke kunde gennemføres ved selve Grundloven. Det har været hans Ønske og hans Haab, at den store Forandring af Danmarks Forfatning hurtig skulde føre til en gennemgribende Forandring af dansk Lovgivning, hvorved der kunde skabes en hidtil ukendt personlig Frihed og økonomisk Lighed. Paa disse Punkter har han hos sine Kolleger, — vistnok i Grunden hos dem alle undtagen Lehmann og maaske Hvidt, — mødt enten Skepsis eller Modstand. De har været Skeptikere overfor disse Løfteparagrafer, der paabød hurtig Løsning af saa mange vanskelige Spørgsmaal, og nogle af dem har været erklærede Modstandere af hans vidtgaaende Planer om Landbolovgivningen, om Lehn og Stamhuse, om Adel, Titler og Ordener. Derfor forsvandt Løfterne eller fik i al Fald vag og usikker Form.

— Monrads Grundlovsudkast er paa en Gang et Vidnesbyrd om hans egen rige og selvstændige Begavelse

og om den dristige, tillidsfulde Fremskridtsaand, der beherskede Sindene i de store Gennembrudsdage i Foraaaret 1848. I Sammenligning dermed bærer allerede Martsministeriets Udkast og end mere den Junigrundlov, Rigsforsamlingen vedtog, Mærke af den mere kritiske og frygtsumme Stemning, der saa hurtig afløste den sikre Tro paa Fremtiden. Men saa stærkt havde Monrad præget det Grundlag, paa hvilket Forhandlingerne førtes, at baade Ministerium og Rigsforsamling vovede sig betydelig længere frem, end de vilde have gjort, om han ikke fra først af havde plantet Fanen saa langt fremme.